

Dit is bij uitstek de tijd om zelf het heft in handen te nemen

Crisis biedt kansen aan wie ze pakt

Door schrijverscollectief DeLimes

Yes we can!, zeggen leiders in crisistijd. Grote leiders, kleine leiders, crisis is een tijd van vernieuwing en dat biedt bij uitstek kansen om zelf het heft in handen te nemen. Neem Wouter Bos. Hij heeft zijn verantwoordelijkheid genomen en zijn invloed gepakt op de financiële ondernemingen door op het juiste moment een belang te nemen. Tegelijk heeft hij iets gedaan aan waarover we al jaren klagen: hij heeft de excessieve salarissen en bonussen aangepakt ten dienst van de gemeenschap. Meteen is zijn eroderende imago herbe'boss'ed. Ook Barack Obama zou zonder de huidige kredietcrisis waarschijnlijk niet gekozen zijn tot de machtigste man op aarde, vooral ook omdat miljoenen, vaak jonge mensen op tijd hun invloed pakten. En intussen heeft hij een website geopend waarop iedereen zijn of haar bijdrage kan leveren aan het overheidsbeleid voor de komende vier jaren.

Als de kredietcrisis één ding heeft aangetoond is dat het verre van vanzelfsprekend is dat de macht daar moet liggen waar hij is komen te liggen. Dat had ook niet hoeven. En ook de uitweg uit de crisis is niet om het maar weer aan diezelfde spelers over te laten. Integendeel, de crisis kan juist iets moois betekenen voor de mensen. Het zet velen aan tot nieuwe daden. Al was het maar omdat er minder geld is of minder pensioenzekerheid. Omdat oude zekerheden wegvallen. Of omdat mensen nieuwe talenten bij zichzelf ontdekken. Of gewoon uit irritatie en onvrede met de bestaande ordeningen. Omdat ze weer terug willen naar de menselijke maat.

Verschuivingen

De recente gang van zaken rond de banken laat zien dat individuele klanten enorme invloed hebben. Toen het begon te rommelen, eerst bij de overname van Abnamro en later bij de problemen bij Fortis, zijn de klanten massaal overgestapt naar andere banken. Dat was voorheen ondenkbaar. Banken hadden de grootste klantgebondenheid die er was. Maar nu stemmen zij moet de voeten, vele euro's maken een aardverschuivend kapitaal.

In de politiek zien we eveneens grote verschuivingen. De traditionele partijen zijn steeds meer opgeschoven naar het midden, waardoor er op de flanken links en rechts vele nieuwe partijen ontstaan. De gevestigde orde moet hierop wel reageren – ze weten niet waar ze het zoeken moeten om weer kiezers te krijgen. Die kiezers hebben dan ook meer invloed als ooit tevoren. En dat hebben ze helemaal zelf gedaan – ieder voor zich en uiteindelijk dus met z'n allen.

Hetzelfde zien we in de economie. Van oudsher ligt de macht bij grote bedrijven en instituties. De individuele werknemer of consument had niet veel invloed, tenzij ze zich organiseerden in bijvoorbeeld een vakbond. Die verhoudingen zijn veranderd.

Werkgevers beginnen te beseffen dat hun macht beperkt is dat zij goed moeten luisteren naar wat hun medewerkers of potentiële medewerkers beweegt. Anders gaan ze ergens anders werken. Je ziet daarom een verschuiving in inspraak, balans werk-privé en nadruk op zingeving in plaats van efficiency.

De eerder genoemde banken moeten plots hard werken aan vertrouwen van hun klanten, in plaats van alle aandacht te richten op winstgroei. Kleine spaarders werden

tot voor kort gezien als een last waaraan niets kon worden verdiend, maar blijken nu van levensbelang.

Als je goed kijkt naar de winkels in de straat zie je hetzelfde. De grote supermarkten concurreren al jaren op prijs. Dat efficiencydenken leidt tot verschraling van het aanbod van producten in de schappen. En dus schieten kleine speciaalzaken als paddenstoelen uit de grond om de leemte aan bijzondere producten op te vullen.

Mensen zijn steeds meer geïnteresseerd in duurzaamheid in plaats van lage prijzen. En dus moeten bedrijven hier wel op inspelen door met duurzaam geproduceerde producten te komen. En ook hier staan nieuwe spelers op, in de vorm van bedrijven die zich volledig richten op ecologisch verantwoorde producten.

Een eigen bedrijf beginnen wordt ook steeds makkelijker. Juist in economisch mindere tijden, kun je met bijvoorbeeld een internetwinkel al snel het gat vullen dat de gevestigde spelers noodgedwongen laten liggen.

Vakmanschap

Binnen organisaties is het beeld al niet anders. Was jarenlang de tendens dat managementfuncties steeds hoger gewaardeerd werden, nu zie je nu steeds meer waardering voor de vakman. Een loodgieter verdient meer dan een beginnend academicus. De vraag naar goede vakmensen stijgt en dat biedt kansen.

Is de reflex van managers om in tijden van te bezuinigen op van alles en nog wat, waarbij het opleidingsbudget in de eerste golf meegaat, het enig juiste antwoord op de crisis is meer dan ooit te investeren in vakmanschap. En als de baas het niet doet, doe het dan zelf maar. Het zal al tijdens de crisis blijken een uitstekende investering te zijn.

Want de toekomst is aan vakmanschap. Door de crisis is het vertrouwen in grote centralistische organisaties verdampt. Organisaties waarin iedereen wordt afgerekend op winstgevendheid, zijn kwetsbare kaartenhuizen gebleken. De eenzijdige gerichtheid op geld leidt vooral tot angst om je target niet te halen. Mensen steken daardoor hun nek niet meer uit, waardoor er binnen organisaties geen vernieuwing meer is en – misschien nog kwalijker – er geen verbinding meer is. De mensen vervreemden en lopen weg.

Dat betekent van de weeromstuit kansen voor die bedrijven die inzien dat de inzichten van alle betrokkenen broodnodig zijn om goed te kunnen werken. Die bedrijven lijken ook niet zo onder de indruk van de crisis. In gezonde organisaties gaat het om meer dan winst – het gaat om het mobiliseren van de kennis en kunde van alle betrokkenen. En dat betekent een grotere speelruimte voor de mensen zelf. Medewerkers krijgen ruimte om met elkaar de regie te voeren en in hun eigen oplossingen te voorzien – in plaats van slechts de standaardoplossingen van het hoofdbureau te mogen implementeren. Ook binnen bedrijven ligt dus plotsklaps een zee aan mogelijkheden voor iedereen die z'n kansen wil pakken.

Eigenheid

Bijzondere kansen zijn er daarbij voor mensen die zichzelf niet verloren hebben in de bestaande systemen van macht en geld, die geen slaaf zijn geworden van regels en protocollen en van te hoge hypotheeklasten. Eigenheid en identiteit worden hoger aangeslagen dan ooit. Er is ruimte ontstaan voor mensen met een sterke mening, eenlingen die met visie en kracht uit de bestaande systemen zijn gebroken. Ze krijgen steeds vaker gehoor. Mensen die ook zijn wat ze zeggen, zijn in dit transparantietijdperk de enigen met gezag en geloofwaardigheid.

Voor grote organisaties geldt hetzelfde. Rabobank en Triodosbank – om maar weer voorbeelden uit hetzelfde wereldje te pakken – worden niet meegesleurd in de gekte van de crisis. In deze tijd waarin niemand het meer lijkt te weten, worden creativiteit, eerlijkheid, eigenheid en originaliteit weer belangrijk. Vechters voor een beter klimaat, een betere samenleving bepalen steeds meer de agenda. Netwerkorganisaties als DeLimes, Newshoestoday en a Great Place to Live duiken op uit het niets. Hardwerkende zzp'ers die de crisis al klein hebben gemaakt en zich hebben los geworsteld uit het falende systeem. En die elkaar weten te vinden en weten samen te werken aan gedeelde waarden en weten te co-creëren aan nieuwe producten en diensten.

Sta stil bij wat je doet. Is dat nog zinvol? Krijg je er energie van? Word je er vrolijk van? Wordt de wereld er beter van? Of zou het op een zinnvollere manier kunnen? Als dat zo is, dan is nu de tijd om het te doen. Want als je blijft doen wat je altijd hebt gedaan, krijg je wat je altijd hebt gekregen. Neem zelf weer de regie en de verantwoordelijkheid voor je eigen leven. Medewerker thuishulp, vraag je cliënt wat-ie wil en gooi je afvinklijstjes in de sloot. Bakker, wijk af van je fabrieksrecepten en bak je brood eerlijk uit lokale grondstoffen. Docent, gooi je methodiekjes overboord en ga aan het werk met de fantasie en de verwondering van de kinderen uit de klas.

Nu is de tijd

De crisis raakt ons allen en de vraag is of u zich er wel aan kunt onttrekken. Natuurlijk, de bestaande leiders willen graag dat u het aan hen overlaat. Ze vragen uw loyaliteit aan hun plannen. Maar durft u nog blind te vertrouwen op die bestuurders die deze crisis hebben veroorzaakt? De crisis is een zaak van ons allen. En dus ook uw zaak. Juist nu is er behoefte aan nieuw denken en nieuw gedrag, want de huidige problemen kunnen niet worden opgelost met het denken en het gedrag dat ze heeft veroorzaakt. U weet als geen ander wat er mis is met dat stuk van onze maatschappij dat u kent als geen ander.

Daar komt ook volop tijd voor. Tijd die we moeten benutten. Door de crisis drogen de orderportefeuilles op, worden opdrachten uitgesteld en houden fabrieken en kantoren tijd over. Druk-druk-druk kan verruild worden voor reflectie, met elkaar in gesprek raken. Eindelijk is er tijd om een goed gesprek te hebben met klanten, leveranciers, concurrenten. Met mensen die eigenlijk hetzelfde willen als u. Op zoek naar co-creatie. Brainstormen over nieuwe producten, diensten en processen. Zaken waar u en de wereld op zitten te wachten.

Bijzondere tijden vragen om bijzondere oplossingen. En om bijzondere mensen. Het is tijd dat u zich ermee bemoeit.

Noot voor redacties

Bovenstaande artikel werd in een middag geschreven door 25 mensen die ervan overtuigd zijn dat traditionele Rijnlandse waarden onmisbaar zijn voor een gezonde toekomst van ons land, Europa en de wereld (www.delimes.eu).

Meer informatie kunt u krijgen via harold.janssen@delimes.nl. Hij brengt u graag in verbinding met de auteur die in uw verspreidingsgebied woont en werkt.